

Regizorul Dragoș Galgoșiu, întorcindu-și numai gândurile spre actorii distribuiți în textul lui Horia Girbea

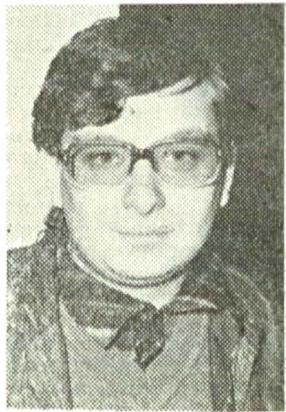
Cenaclul de dramaturgie

„Al treilea as“

.de

Horia Gîrbea

Poetul și dramaturgul debutant Horia Gîrbea

Cea de-a doua sedință (24 octombrie 1988) a stagiunii cenaclului de dramaturgie al revistei, desfășurată, ca de obicei, în foajierul Sălii Majestic, a propus spre dezbatere nu numai textul unui nou (și bine) venit în dramaturgie (Horia Gîrbea — Al treilea as), dar, prin vîrstă și profesia celui în cauză (inginer, 25 de ani), a stabilit și două originale recorduri în materie. Fără îndoială, că nu acestea au fost principalele merite ale scrierii, dar, în măsură în care vorbesc despre preocuparea constantă și neobosită a organizatorilor de a descoperi și conduce spre luminile rampelor noi și noi talente, preocupare vizând deopotrivă clipa de față, ca și perspectiva mai indelungată a teatrului nostru, ele se cuveneau, credem, remarcate. Tot așa cum demnă de relevat ni se pare și strădania actorilor Teatrului Giulești (George Bănică, Nicoiaș Urs, Sabin Făgărașanu, Irina Mazanitis, Mircea Croțu, Constantin Cojocaru, Corneliu Dumitras, Gelu Nițu), care, sub îndrumarea atență și inspirația regizorului Dragoș Galgoșiu, au realizat, și de astă dată, un spectacol-lectură atractiv — generoasă „rampă de lansare“ pentru un debutant și, în același timp, incitanță premisă pentru discuțiile aprinse, deși nu întotdeauna contradictorii, ce s-au purtat în continuare. Ca să vă puteți face o idee despre „deschiderea“ lor, ele au mers de la con-

testarea aproape absolută a textului, pînă la admîterea aproape necondiționată a lui (Laureniu Ulici).

Discuțiile acestea, deosebit de animata, au fost prefațate și de un interviu, pe care Aurelia Boriga îl-a luat înăuntru autor. Teribilismul unor răspunsuri („Scriu poezie încă din licență, dar nu mai tîn bine minto data debutului“, „Merg foarte rar la teatru; ba, pot spune, chiar îl evit“, „În spectacol, teatrul își părăsește autorul“ etc.) trebuie pus, desigur, pe seama vîrstei autorului, așa cum a făcut-o, de altfel, de la bun început profesorul Horia Deleanu, care, oprindu-se apoi la piesa prezentată, a apreciat, în primul rînd, virtualitățile de scriitor de teatru pe care H. G. „le are în singe“: „laconismul construcției, vivacitatea reperilor, sigura conturare a personajelor, în special a Trișorului și a Generalului, tentante pentru actori“. Socotind că „acțiunea este bine condusă, deși în mare măsură previzibilă“ și găsind nu numai inutilă, dar și „periculoasă“ ideea decodificărilor „rudimentare“, vorbitorul a mărturisit că i-ar fi plăcut totuși ca lucrările „să se rezolve dinăuntru, și nu din afară, prin apariția Necunoscutului“. El a remarcat, de asemenea, atitudinea antimilitaristă a piesei. Constantin Radu Maria a arătat că „dramaturgic vorbind, nu este un text rău scris, în afară de

Profesorii Ion Zamfirescu și Romulus Vulcănescu

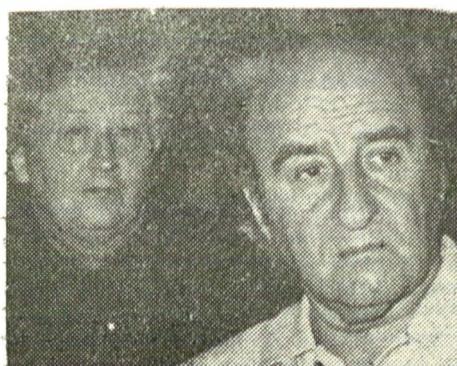

Gelu Nițu, alături de „Spionul” textului, Cornel Dumitraș

George Bănică în luptă cu sensurile aşilor

Un pilon al cenacelu lui, criticul Laurentiu Ulici

Criticii de teatru Valeria Ducea și Horia Deleanu

Cronicarul cenacelu lui Ștefan Dimitriu

Acei care au protestat la Teatrul Național din București

ultima lui parte"; din punct de vedere tematic, și el l-a așezat „în rîndul textelor pacifiste". Analizind personajele prin prismă unui „relativism etic, ce exaltă — pare-se — individualismul", C.R.M. a remarcat consistența dramatică a Trișorului, dar și insuficiența pregătirei a apariției Necunoșcutului — după el, „o prezență absentă". „Autorul a mizat pe cedambur, și în replică, și în crearea personajelor", a spus Paul Mintulescu, insistând apoi asupra faptului că „piesa este foarte interesantă, indiferent de modalitatea în care a fost scrisă". Un punct de vedere bine susținut a adus în discuție și Cristian Popescu, în a căruia interpretare tema principală a piesei lui H. G. nu ar fi pacifismul, ci „problema puterii pusă în balanță cu problema libertății individuale". Un reproș făcut colegului său de generație: „dramaturgia acestuia este deocamdată „prea mult vorbită", „Ne aflăm în fața lucrarii dramatice a unui poet, pe care poezia nu-l mai satisfacă ca mod de comunicare", a spus Ramiro Sofrone, remarcind, în continuare, „acțiunea laconică, limbajul concentrat, cu idei de mare atraktivitate și de oarecare elevație". „La vîrstă sa — a spus vorbitoarul — H. G. a realizat foarte mult, și cred că poate fi socotit o certă promisiune". Pentru Corina Suteu, însă, piesa lui Horia Girbea este „un exercițiu dramatic, care nici n-a avut pretenția să fie mai mult decât atât; el a pornit, cum singur mărturisește, de la un dialog, scris în urmă cu cîțiva ani, pe care l-a dezvoltat, în timp și spațiu, prin înscenarea unor situații existențiale". În ciuda unei „linearități" care „sare-n ochi", vorbitoarei nu i-a scăpat „relativa originalitate a unghiului de vedere", socotind însă că autorul „va trebui să străbată un drum lung, pînă cînd își va împlini destinul său de dramaturg. Deocamdată, prin puținătatea, la propriu și la figurat, a personajelor sale, ca și prin interesul special pentru dialog, avem de-a face mai mult cu un teatru de tip TV". Remarcind apoi „modul ingineresc" în sensul bun al cuvintului, în care Horia Girbea reușește să aducă în dramaturgie „un spirit limpede", Corina Suteu a apreciat „curajul autorului de a se arăta în lume la această vîrstă dramatică". „Nu vreau să vă invit la clementă!" și-a început Paul Cornel Chitic avîntul său discurs, arătînd apoi ineritele incontestabile ale tinărului dramaturg, care „poartă să serie o piesă de teatru de la probleme de maximă generalitate și importanță". Astfel, după părerea sa, „tema piesei nu este pacea sau războiul, ci relativitatea sloganurilor sub care se poate insera un conflict sau altul, demonstrîndu-se astfel faptul că, în ultima instanță, toți sunt manevrabilii și manevrați". Oprindu-se asupra construcției dramatice, ca și a realizării personajelor,

vorbitoarul a spus: „Nu cred că previzibilul este un viciu. Si nici nu e neapărat nevoie de lovitură de teatru. Trebuie să observ, însă, că, exceptîndu-i pe Trișor și pe General, celelalte personaje nu prezintă consistență dramatică". El a încheiat la fel de patetic: „Este de datoria noastră să-l primim cu toată căldura pe acest tinăr dramaturg! Apel la care Ioan Crîstescu, coleg de generație cu H. G., a fost mai puțin receptiv. Astfel, în numele unei inalte „responsabilități critice", el și-a propus să analizeze cu toată vigoarea „în ce măsură textul acesta poate fi validat ca literatură sau ca posibilitate de transpunere scenică". Rezultatul minuțios și neutrătoarei sale analize: „Piesa nu are conflict. Autorul privește teatrul printr-un elîșeu stresant. Este aglomerat înci foarte multă ideologie. O singură calitate — dialogul sperînțător, purtat însă între anumite limite". Concluzia parțială „H. G. și-a tăiat craca de sub picioare, cînd și-a ales, pentru personajele sale, nume simbolice". Concluzia finală: „Textul nu este validat estetic. Dialogurile nu trece rînpă". Aprecînd că unele analize anterioare „au mers cam pe-alături", actorul Cornel Dumitraș, unul dintre interprétiile serii, a arătat că „ideea majoră a piesei este că toate războaiele nimicitoare ale acestei lumi nu pot fi provocate decât de trișori", indemnindu-l pe tinărul debutant să-și continue, cu același aplomb, drumul său în dramaturgie. Pentru Cătălin Tîrlea, piesa lui H. G. „se susține aproape în toată desfășurarea ei". Cît privește apariția din final a acelui deus ex machina, el a găsit-o absolut justificată: „Necunoșcutul răstoarnă conceputul de noroc în război. Fra poate mal interesant dacă nu reușea"! Petre Ștefănescu și-a manifestat impresia că „textul a plăcut, deși este foarte greu de explicitat de ce". Arătînd apoi că el poate fi citit în diverse „chei", vorbitoarul a scos „din buzunar" și cheia sa „H. G. ne aduce în fața ochilor un om simplu, bulversat de istorie, o victimă a unor manipulații". În altă ordine de idei, „deși nu există acțiune, în sensul clasic al cuvintului, în piesa lui Horia Girbea se întîmplă multe; el are, de asemenea, o replică bună pentru un debutant, ca și o știință a construcției și a legăturii între părți". Laurențiu Ulci și-a început de astă dată cuvîntul printr-un reproș adresat autorului în discuție, ci unor vorbitori din conacu, „Ne-am obișnuit cu o critică de primă instanță, reductivă — a spus el —, judecînd totul după un model pe care-l avem în minte. Transpunînd pe alt plan, să ne închipuim că acest model ar fi pruna. Ei bine, noi continuăm să vorbim despre prună, chiar atunci cînd în față avem, în mod evident, mere și peră". Referindu-se apoi la piesa lui Horia Girbea pe care o socotește „intelligent scrisă și

Actiunile repisitei „Teatrul“

profund polemică” și în care „eroul principal se verifică pe sine printr-un continuu dialog”, el a arătat că „materia de viață a acestor piese nu e o situație de viață, ci ideile”, că „în dialogul cu Generalul se află de fapt întreaga piesă” și că, „dacă există într-adevăr un cinism al Trișorului, acesta nu e de ordin moral, ei filosofie – el știe că adevarul absolut nu există!”. Se produce astfel „admitizarea și chiar uneantizarea fanatismului, ceea ce, în planul ideilor curate, se traduce prin totul este determinat!”. Și el are rezerve asupra finalului, pe care-l găsește „în contradicție cu demonstrația de pînă aici”, afirmind apoi, aparent paradoxal, că „piesa s-a terminat prea devreme” și că ea „trebuie dusă pînă la capăt”. O posibilă cale de continuare: „autodemnitizarea ca demitzator” sau, cu alte cuvinte, „un război civil al ideilor, pentru căutarea adevarului”. În concluzie: „Un debut mai mult decît incurajator, făcut cu instrumentele unui om care gîndește”. **Radu Sergiu Ruba** („Contact foarte net între categoriile de idei”), **Maria Mierlă** („Trișorul găsește o cale de salvare, devenind duplicitar nu numai cu ceilalți, dar chiar și cu sine”) și **Ramona Foliate** („Un text complex, inteligent scris, în care modul de existență este dialogul”) au pregătit, parcă, intervenția lui **Ion Cristoiu**, care a început prin a remarcă „prezența masivă în sală a promoției '85–'90”, din care face parte și Horia Girbea, un fel de „virf de lance” kinsat în teritoriul dramaturgiei, unde, după cum s-a auzit din sală, „mai sunt locuri libere” și unde, aşa cum arăta vorbitorul, „nu există o delimitare atât de riguroasă între generații”. Cît despre piesa în discuție, **Ion Cristoiu** a remarcat „vizuinea ei lucidă, demitzantă, asupra lumii întregi, a vorbelor mari și goale, în spațele căror se ascund adeseori interese atât de meschine”. Astfel, deși „la noi domină dramaturgia realistă”, asta nu înseamnă că numai aceasta trebuie considerată „de actualitate”, ci și teatrul simbolic sau parabolic, care „poate lărgi perspectiva noastră asupra lumii contemporane”. În ceea ce privește construcția piesei, vorbitorul a observat că ea „este serisă la o anumită tensiune și de către un bun meșteșugar care, la momentul po-

trivit, știe să scoată asul ascuns în mîneeă”. Elogiind trupa giuleșteană și pe regizorul Dragoș Galgoiu pentru interesul cu care s-au aplecat asupra acestui text, „agre de pus în scenă, pentru că este o piesă de idei”, **Ion Cristoiu** a spus: „Acest spectacol-lectură m-a convins încă o dată că la noi s-a născut, într-adevăr, un nou gen de spectacol teatral, pe care-l putem considera ca o primă treapta către spectacolele din Studio sau din Sala Marc!”. În incențiește ședinței, **Paul Tutungiu**, președintele conacului, a ținut să evidențieze reușita acestui debut, care-l îndreptăștește să credă că „sunt sanse să apară și la noi, pe oceanul dramaturgic modern, vase navigind cu combustibili atomici”. Subliniind apoi, prin cuvintele unui vestit muzicolog, specificul dramaturgiei lui H.G. („A căuta un loc rece pe pernă”), el a mai spus: „Marin Sorescu a fost primul nostru dramaturg care-a mutat conflictul de pe scenă în constiunța publicului. Pe această linie încărcă să se inscră acum și Horia Girbea, care, dacă și-a lăsat într-adevăr craca, aşa cum susțineau cineva, a făcut-o pentru a plonja, cu sanse reale de reușită, în cimpurile mai noi ale dramaturgiei contemporane”. **Paul Tutungiu** a salutat, de asemenea, prezența în sală a colegilor de generație ai autorului seriilor „deși eu — a spus vorbitorul — nu cred în generații literare, ori, altfel spus, mă consider și-i consider pe toți scriitorii demni de acest nume ca făcând parte din aceeași generație cu Herodot și Homer”, manifestându-și (lotusi!) speranță că, după atâtea valuri ciò mari poeți și prozatori, aceasta va fi „generația dramaturgiei”. Speranță care îl ține, de altfel, treaz la datorie și pe cronicarul conacului, care, dacă acum, cînd scrie un nou râvaș către posteritate, își suflă din cînd în palme, n-o face neapărat pentru a-și înălzi cît de cît degetele, ci mai degrabă pentru a nu lăsa să-i inghețe corneala din stilou.

De astă dată, replica seriilor a fost rostită, socotim noi, de **Cătălin Tîrlea**: „Piesa n-are de fapt decît un personaj, restul fiind niște bucățele de leucoplast, care vor să acopere rânilo Trișorului”!

Ștefan DIMITRIU